

AZ ÁLLAMFŐ SZEREPE A KORMÁNYZATI RENDSZEREKBEIN. A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK JOGÁLLÁSA ÉS HATÁSKÖREI

Alkotmányjog 2. nappali tagozat

2017. november 6.

dr. Milánkovich András

Tanársegéd

ELTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszék

Az előadás szerkezete

1. AZ ÁLLAMFŐ AZ ALKOTMÁNYOS RENDSZERBEN

2. A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK JOGÁLLÁSA ÉS MEGBÍZATÁSA MAGYARORSZÁGON

3. A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK HATÁSKÖREI

3.1. A hatáskörök jellemzői

3.2. Ellenjegyzéshez kötött hatáskörök

3.3. Ellenjegyzéshez nem kötött hatáskörök

1. AZ ÁLLAMFŐ AZ ALKOTMÁNYOS RENDSZEREK BEN

1.1. Bevezetés

- **Állam legmagasabb szintű képvisellete**
- **Demokratikus működés biztosítása**
- **Államfő – államforma**
- **Államfő – kormányforma**
 - Részt vesz-e a végrehajtó hatalom gyakorlásában?
 - Felelősség?

1.2. Államfő a parlamentáris rendszerekben

- **Nem részese a végrehajtó hatalomnak**
- **Elkülönül a többi hatalmi ágtól**
- **Stabilizáló funkció**
- **Protokolláris szerep (ellenjegyzés!)**
- **Megbízatus keletkezése: öröklés/választás**
- **Politikai felelősség? Jogi felelősség?**

2. A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK MEGBÍZATÁSA ÉS **JOGÁLLÁSA MAGYARORSZÁGON**

2.1. Történeti előzmények, kialakulás

- **(1848, 1867,) 1946, 1989, 2011**
- **Közvetlen vs. közvetett választás kérdése**
 - „Négyigenes” népszavazás, 1989
 - Népszavazás, 1990

ORSZÁGOS NÉPSZAVAZÁS

SZAVAZÓLAP
1990. JÚLIUS 29.

**Kívánja-e Ön,
hogy a köztársasági elnököt
közvetlen módon
válasszák meg?**

(Igenlő válasszal elutasítja, nemleges válasszal megerősíti az Országgyűlésnek ebben a kérdésben már meghozott döntését, mely szerint a köztársasági elnököt az Országgyűlés választja.)

IGEN

NEM

Szavazni a négyzetben elhelyezett „+” jellel lehet.

ELTE **ÁJK**
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

2.1. Történeti előzmények, kialakulás

- **(1848, 1867,) 1946, 1989, 2011**
- **Közvetlen vs. közvetett választás kérdése**
 - „Négyigenes” népszavazás, 1989
 - Népszavazás, 1990
- **Legitimáció és hatáskörök viszonya**

2.2. A köztársasági elnök alkotmányos funkciója

- **9. cikk (1)** Magyarország államfője a köztársasági elnök, aki **kifejezi a nemzet egységét, és őrködik az államszervezet demokratikus működése felett.**
 - **politikai függetlenség igénye**
- **Magyar Honvédség főparancsnoka?**
 - A jogállás része, nem konkrét hatáskör
- **→ nem részese a végrehajtó hatalomnak!**

2.3. A megbízatás keletkezése I.

- **Országgyűlés választja**
 - Magyar állampolgárság
 - Betöltött 35. életév
 - „Morális” követelmények (vö. funkciók)

- **Megbízatás időtartama:**
 - 5 év
 - Egyszeri újraválaszthatóság

2.3. A megbízatás keletkezése II.

- **Választás:**
 - Képviselők 1/5-e indítványoz
 - Titkos szavazás
 - Összes képviselő 2/3-a választ
 - Ha sikertelen, második forduló, speciális szabályok
 - Ha sikertelen, új szavazás

2.4. A köztársasági elnök jogállása

- **Sérthetetlenség** (immunitás)
- **Összeférhetetlenség**
- **Felelősség**
 - Politikai: nincs
 - Jogi: korlátozott (közjogi felelősség)
 - Morális

2.5. A megbízatás megszűnése I.

- **Megbízatási idő lejárt**
 - **Halál**
 - **Feladatai ellátására 90 napon túl képtelen**
 - **Megválasztási feltételek hiánya**
 - Bármely OGY képviselő indítványoz
 - Jelenlévők 2/3-a
 - OGY, 8-15 napon belül, titkos szavazás
 - **Lemondás**
 - Írásban, OGY-nek, OGY elfogadó nyilatkozata szükséges
 - OGY egyszer kérheti, hogy fontolja meg
- Ha fenntartja, az OGY köteles tudomásul venni

2.5. A megbízatás megszűnése II.

- **Összeférhetetlenség kimondása**
 - Hivatalba lépéséig köteles megszüntetni
 - Bármely OGY képviselő indítványoz
 - Jelenlévők 2/3-a
 - OGY, 8-15 napon belül, titkos szavazás
 - Ha közben megszünteti, mellőzni kell

2.5. A megbízatás megszűnése III.

– Megfosztás

- **13. cikk (2)** *Az Alaptörvényt vagy tisztsége gyakorlásával összefüggésben valamely törvényt szándékosan megsértő, illetve a szándékos bűncselekményt elkövető köztársasági elnökkel szemben az országgyűlési képviselők egyötöde indítványozhatja a tisztségtől való megfosztást.*
- Eljárás megindítása: összes képviselő 2/3-a
- AB folytatja le a megfosztási eljárást

2.6. Helyettesítés

- **Átmeneti akadályoztatás esetén**
 - Házelnök helyettesít
 - Bármely képviselő indítványára
 - Egyszerű többség (!)
- **Megbízatus idő előtti megszűnése esetén**
 - Házelnök helyettesít
- **Házelnök hatásköre helyettesként: teljes!**
- **Képviselői jogait nem gyakorolhatja, helyette az OGY-ben kijelölt alelnök jár el**

3. A KÖZTÁRSASÁGI ELNÖK HATÁSKÖREI

3.1. A hatáskörök jellemzői

- **Önálló hatáskörök – kapcsolódás más hatalmi ágakhoz**
- **Célok:** hatalommegosztás érvényesítése, legitimáció biztosítása
- **Kormány tagjának ellenjegyzéséhez kötött döntések**
- **Önálló politikai döntések**

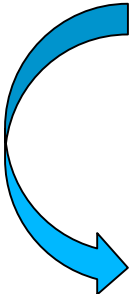

3.2. Ellenjegyzéshez kötött hatáskörök I.

- **NK szerződések kötelező hatályának elismerése**
- **Nagykövetek megbízása, fogadása**
- **Kinevezések:** miniszterek, MNB elnök, önálló szabályozó szervek, egyetemi tanárok
- **Rektorok megbízása**
- **Tábornokok kinevezése, előléptetése (stb.)**
- **Megtagadás lehetősége:** *ha jogszabályi feltételek hiányoznak, vagy alapos okkal arra következtet, hogy az államszervezet demokratikus működésének súlyos zavarát okozná*

3.2. Ellenjegyzéshez kötött hatáskörök II.

-
- **Kitüntetések, díjak, címek adományozása**
 - **Megtagadás lehetősége:** *ha az Alaptörvény értékrendjét sértené*
 - **Egyéni kegyelmezés**
 - Állam büntetőigénye
 - Eljárási, végrehajtási, „rehabilitációs”

3.2. Ellenjegyzéshez kötött hatáskörök III.

- **Területszervezési kérdések** (pl. városi cím adományozása)
- **Állampolgársági ügyek** (honosítás, visszavonás)
- **Amit törvény a hatáskörébe utal**
 - főszabály szerint ellenjegyzéssel!

3.3. Ellenjegyzéshez nem kötött hatáskörök I.

- **Magyarország képviselete**
- **Választások kitűzése**

Országgyűléssel kapcsolatos hatáskörök:

- **Alakuló ülés összehívása**
- **Részvétel, felszólalás**
- **Népszavazás kezdeményezése**
- **Törvénykezdeményezés**

3.3. Ellenjegyzéshez nem kötött hatáskörök II.

– Feloszlathatja az Országgyűlést

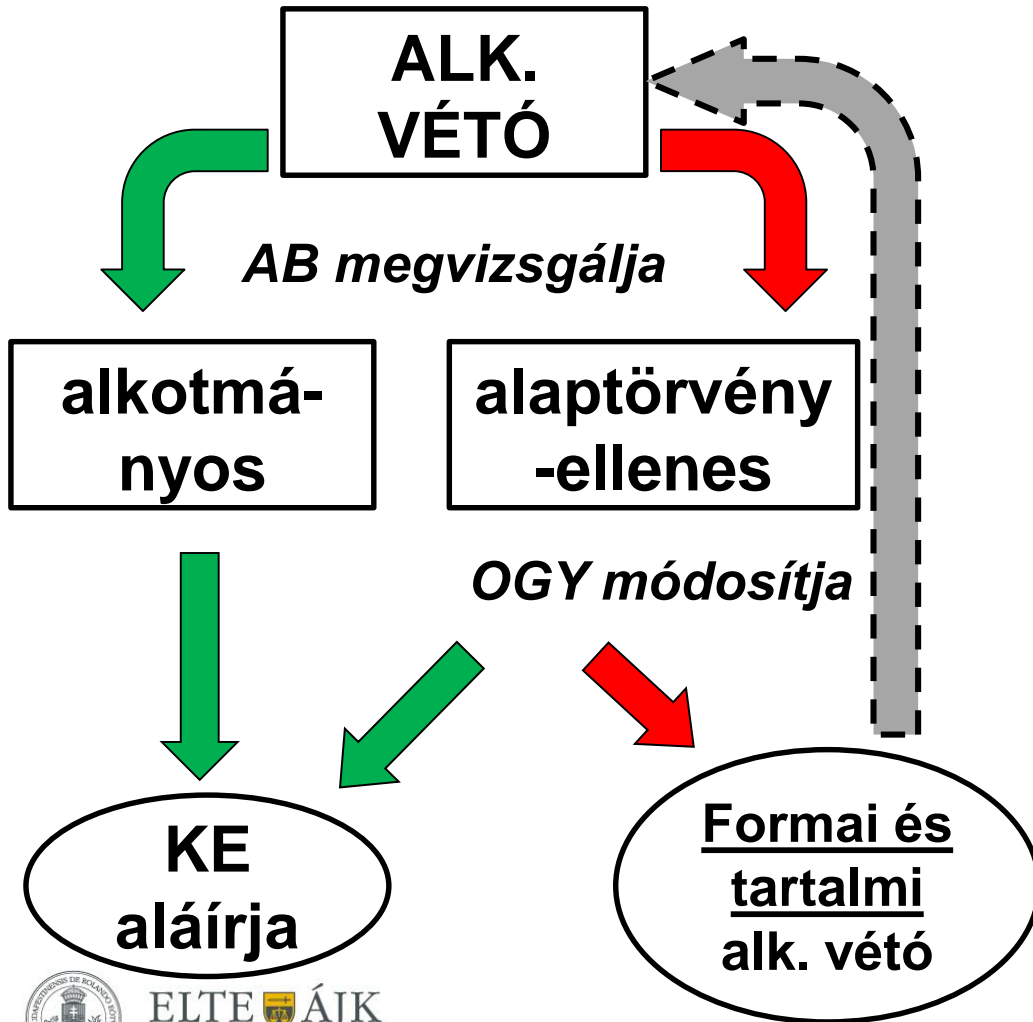
- Március 31-ig nincs elfogadott kp. Költségvetés
- Első személyi javaslatától 40 napon belül nincs ME
- **Előtte:** ME, házelnök, frakcióvezetők véleménye

– Törvények aláírása...

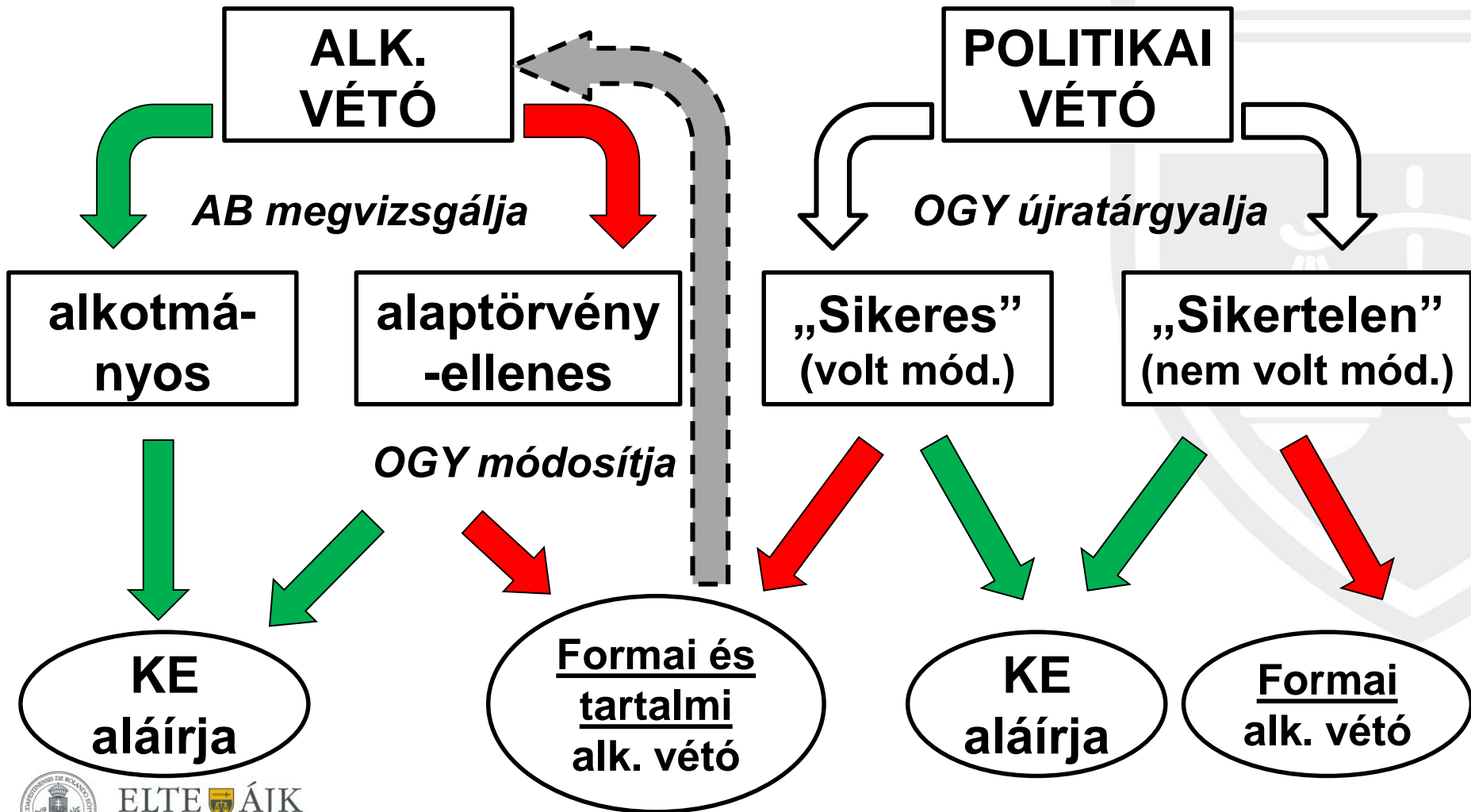
- ...alkotmányossági vétó *(ha OGY általi előzetes normakontroll nem volt)*
- ...politikai vétó *(ha alk. vétó nem volt)*

A vétók rendszere

A vétók rendszere

3.3. Ellenjegyzéshez nem kötött hatáskörök III.

- **Különleges jogrendet érintő döntések**
- **Javaslatétel:** ME, Kúria elnöke, OBH elnöke, legfőbb ügyész, alapvető jogok biztosa
- **Kinevezés:** hivatásos bírák, Költségvetési Tanács eln.
- **Megerősítés:** MTA, MMA elnöke

- **Hivatala szervezete**

3.3. Ellenjegyzéshez nem kötött hatáskörök III.

- **Különleges jogrendet érintő döntések**
- **Javaslatétel:** ME, Kúria elnöke, OBH elnöke, legfőbb ügyész, alapvető jogok biztosa
- **Kinevezés:** hivatásos bírák, Költségvetési Tanács eln.
- **Megerősítés:** MTA, MMA elnöke

- **Hivatala szervezete**

4. ÉRTÉKELÉS

Köszönöm a megtisztelő figyelmüket!

dr. Milánkovich András

ELTE ÁJK
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR